

x. Jatkuvan oppimisen kehittäminen (TAE 2022 Luonnos 16.4)

Globalisaatio, teknologian kehitys, automatisaatio ja vihreä siirtymä edellyttävät merkittäviä panostuksia osaamiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Työelämän ja yhteiskunnan muutosta tuetaan osaamisen strategisella kehittämisellä niin, että se tapahtuu sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Jatkuva oppiminen ulottuu ilmiönä yhteiskunnan eri alueille ja sen kehittäminen edellyttää kokonaisvaltaista, hallinnonalojen rajat ylittävää tarkastelua.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan Suomessa toteutetaan parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Parlamentaarisen valmistelun linjaukset uudistukselle valmistuivat joulukuussa 2020 ([Osaaminen turvaa tulevaisuuden: Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset](#)). Parlamentaarinen ryhmä linjasi 27 toimenpidettä, joita tavoitteisiin pääsemiseksi käynnistetään. Parlamentaarinen uudistushanke jatkuu 31.3.2023 asti.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarisella uudistuksella vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Uudistuksessa tarkastellaan erityisesti työuran aikaista ja työikäisten oppimista. Näin rajattuna se kattaa aikuisille suunnatut koulutusjärjestelmän mukaiset opinnot sekä koulutusjärjestelmän ulkopuolella kertyvän osaamisen. Työssä oppiminen on yksi merkittävimmistä koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvan oppimisen muodoista.

Parlamentaarisessa valmistelussa on linjattu uudistuksen visio ja tavoitteet sekä tärkeimmät kehittämistoimet jatkuvan oppimisen eri osa-alueilla. Jatkuvan oppimisen uudistuksen visio on, että kaikilla on merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen, että jokainen kehittää osaamistaan työuran aikana ja että osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista.

Jatkuvalle oppimiselle on määritelty visioon pohjautuvat, säännöllisesti seurattavat tavoitteet. Vuosittain seurattavat indikaattorit on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1.

Indikaattori	2017	2018	2019	2020	Tavoite 2030
1. Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen edellisen 12 kk aikana, seuraavissa ryhmissä: ¹	54 %				60 %
- Yli 55-vuotiaat	34 %				45 %
- Työttömät	29 %				40 %
- Työvoiman ulkopuolella olevat	48 %				60 %
2. Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen, uudet vähintään 25-vuotiaat opiskelijat seuraavissa ryhmissä: ²		94 283	97 646		
- Pienituloiset, määrä		24 083	22 958		28 000
- Pienituloiset, %-osuus		26 %	24 %		30 %
- Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat (pl. opiskelijat, eläkeläiset ja varusmiehet), määrä		22 997	23 831		28 000
- Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat (pl. opiskelijat, eläkeläiset ja varusmiehet), %-osuus		26 %	24 %		30 %
- Yli 55v., määrä		5 193	5 976		9 500
- Yli 55v., %-osuus		6 %	6 %		10 %
- Yrittäjät, määrä		4 552	5 201		7 500
- Yrittäjät, %-osuus		5 %	5 %		8 %
- Vieraskieliset, määrä			14 437		19 000
- Vieraskieliset, %-osuus			15 %		20 %
3. Työikäisten koulutustaso					
- Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat (25-64v.), määrä	443 433	407 208	399 924		300 000
- Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat (25-64v.), %-osuus	16 %	15 %	14 %		10 %
- Pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat (25-64v.), määrä	592 521	557 607	548 415		412 000
- Pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat (25-64v.), %-osuus	21 %	20 %	20 %		15 %
- Korkea-asteen suorittaneet (25-64v.), määrä ³	1 122 054	1 145 310	1 153 689		1 370 000
- Korkea-asteen suorittaneet (25-64v.), %-osuus ³	40 %	41 %	41 %		50 %
4. Uusista opiskelijoista koulutustasoaan nostavat, %-osuus ⁴		58 %	56 %		70 %
5. Työikäisten työllisyysaste, %		78 %	79 %	79 %	85 %
6. Pienistä ja keskisuurista yrityksistä henkilöstöään kouluttaneet: %-osuus		58 %	56 %	58 %	70 %
7. Työnantajien rekrytointiongelmien taustalla:					
- Peruskoulutuksen puuttuminen, %-osuus	66 %	69 %	70 %		50 %
- Muun vaaditun taidon puuttuminen, %-osuus	50 %	51 %	50 %		35 %
8. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta, %-osuus	84 %	83 %	83 %	85 %	90 %

¹ Vuodesta 2022 eteenpäin tiedot tarkoitus saada vuosittain.

² Uudet opiskelijat korkeakoulujen tai ammatillisen tutkintokoulutuksessa (ml. ammatillisia tutkinnon osia suorittavat).

³ Vähintään opistoasteen tutkinnon suorittaneet

⁴ Ammatillisen tai korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25v. uudet opiskelijat, joilla ei aiempaa vastaavan tai korkeamman tasoista tutkintoa

xx.x Jatkuva oppiminen osaksi työelämää

Merkittävä osa työuran aikaisesta oppimisesta tapahtuu työpaikalla ja osana työn tekemistä. Osaaminen uudistaa työelämää, tukee innovaatioiden syntymistä ja tuottavuuden parantumista. Tarvitaan konkreettisia keinoja, joilla osaamisen kehittämisestä voi tulla nykyistä useammalla työpaikalla ja nykyistä useamman henkilön kohdalla itsestään selvä osa työtä tai yrittäjänä toimimista.

Tässä tarkoituksessa tuetaan oppivan työyhteisön kehittämistä ja työelämän ja osaamisjärjestelmän yhteyden tiivistämistä ja kehitetään työssä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

xx.x Jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän luominen

Jatkuvan oppimisen haasteisiin vastaaminen edellyttää, että jatkuvan oppimisen eri osa-alueet toimivat saumattomasti yhteen ja palvelevat kaikkia kansalaisia. Tämä edellyttää uutta jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmää.

Aikuisväestön elämäntilanteen ja työelämän muuttuvat tarpeet huomioon ottavaa koulutustarjontaa lisätään. Koulutuksessa aliedustettujen ryhmien tarpeisiin sopivaa koulutustarjontaa räätälöidään ja kehitetään. Tulevaisuuden tarpeisiin vastaamisen edellytyksiä parannetaan entistä monipuolisemmalla ennakoititiedolla. Jatkuvan oppimisen palveluprosesseja kehitetään hallinnonalojen rajat ylittävänä yhteistyönä. Otetaan käyttöön jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus. Vahvistetaan työn ja koulutuksen liittoa.

xx.x Jatkuvan oppimisen saavutettavuuden varmistaminen

Jatkuvan oppimisen saavutettavuuden parantamisella lisätään jatkuvan oppimisen tasa-arvoa ja varmistetaan, että kaikilla on mahdollisuus kehittää osaamistaan työuran eri vaiheissa.

Ohjauksella vahvistetaan eri kohderyhmien tavoittamista työssä ja työn ulkopuolella. Hakevaa toimintaa ja viestintää kehitetään koulutuksessa aliedustettujen ryhmien tavoittamiseksi ja osallistumisen ja osaamisen parantamiseksi. Etuusjärjestelmien kehittämisessä tunnistetaan nykyistä paremmin jatkuvan oppimisen uudet muodot ja tilanteet.

xx.x Keskeiset toimenpiteet vuonna 2022

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta sekä kohdentaa rahoitusta joustaviin, lyhytkestoisiin työelämän tarpeisiin vastaaviin osaamistarpeisiin sekä aliedustettujen ryhmien tavoittamiseen ja tukeen.

Jatkuvan oppimisen koordinaattorit tukevat jatkuvaa oppimista ELY-keskuksissa.

Kehitetään ennakointijärjestelmää erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämisen tarpeiden näkökulmasta.

Käynnistetään jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden ja korkeakoulujen digitalisaation ja joustavan oppimisen vahvistamisohjelman tavoitearkkitehtuurin mukaisten uusien palvelujen kehittäminen.

Elinikäistä ohjausta vahvistetaan. Osaamisen ja osaamistarpeiden kartoittamiseen ja työssä hankitun osaamisen tunnistamiseen välineitä ja menettelyjä kehitetään.

Valtioneuvoston TEAS-hankeessa kehitetty jatkuvan oppimisen toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantajärjestelmä valmistuu vuoden 2022 loppuun mennessä.